

Persische Zusammenfassungen der Beiträge (چکیده فارسی مقالات)

جهاد از دیدگاه آقای پتر آنتس Peter Antes یک مفهوم چندوجهی است، که معانی مختلفی چون «تلاش، مبارزه، کوشش و جدیت» می‌دهد و معمولاً در مسیر و هدفی خوب و بخصوص در راه خدا، دین خدا و اسلام انجام می‌شود. مسلمانان بین «جهاد اکبر» و «جهاد اصغر» تمایز قائل می‌شوند. منظور از جهاد اکبر در عرفان اسلامی مبارزه معنوی با نفس و تمایلات فردی است؛ در اهداف و مسیرهای سیاسی تلاش برای اهداف عالی مد نظر است، مثل مبارزه با عقب ماندگی اقتصادی کشور، تلاش در مسیر ساختار سیاسی و مردم سالاری، مبارزه برای نیل به آزادی و یا دسترسی به حقوق طبقات اجتماعی مانند حقوق بانوان. جهاد اصغر معمولاً با امور بیرونی و اجتماعی در ارتباط است و شامل مبارزه و جنگ واقعی می‌گردد. در این رابطه هر نوع توسعه طلبی با مبارزه و جهاد و دفاع مقدس روبرو می‌شود. واژه و مفهوم سیاسی جهاد برای مثال نوعی رفتار و برخورد ضداستعماری را شامل می‌شود و کاربردی چون مبارزه با سلفیان و گروههای محارب امروزی (چون طالبان و داعش) دارد. همه این امور باعث نوعی بحثها و تعارضات اجتماعی می‌گردد، هم در کشورهای غربی و هم در بین اکثریت مسلمانان، موضوعی که موجبات عکس العمل منفی علما نسبت به تفاسیر متعدد از جهاد را توسط خلیفه حکومت اسلامی فراهم می‌سازد.

بر اساس نظر آقای رودیگر لوهلکار Rüdiger Lohker این نکته ضروری است، که به مفاهیم بسیط و گسترده ای چون جهاد در ساختار متون مختلف و مربوطه آن توجه شود، به جای اینکه آنها را فقط در محتوای متون و مفاهیم نظامی جستجو کنیم. در این راستا بایستی متون اصلی دینی و مقدس بعنوان آثار دینی با خوانش شخصی از طرفی و نگرش بازسازی شده و شایان اصلاح از طرف دیگر مورد توجه قرار گیرد. نویسنده مقاله اشاره بر این دارد، که جهاد نظامی محض نوعی از جنبش است، که عمدتاً توسط حرکت های مجامع فردی و تندرو و بصورت مقطعی بروز و ظهور می‌فایند. این در حالی است، که این مفهوم در منابع و مأخذهای دینی بطور متمایزی و با تفاوت های خاصی به جهاد اکبر و جهاد اصغر تفکیک می‌گردد. اولی در واقع از طرفی نوعی اقدامات منظم و خودسازنده بر علیه نیروهای غریزی و طبیعی انسانی است و از طرف دیگر توصیف مبارزه درونی و معنوی انسان با ابعاد مختلف وسوسه های شیطانی و عقل پرهیزگار انسان در برابر آنها تلقی می‌شود. در خاتمه نویسنده به این جمع بندی می‌رسد، که تفسیر واژه جهاد صرفاً از دیدگاه نظامی

جریحه دار کننده و نارساست و ابعاد پنهانی و پیوندهای معنوی این واژه را به خوبی قابل درک و فهم نمی سازد.

خانم سیبیله فریتش-ایرمان Sybille C. Fritsch-Oppermann موضوع رابطه، تزکیه در دیدگاه غربی را با «جهاد اکبر» از نگرش اسلامی با هم بررسی می کند و اینکه هر کدام از آنها به منظور رسیدن به نوعی آزادی و تعادل حکیمانه در روابط انسانی معنی خاص خود را دارند. بر اساس تئوری معروف ساموئل هانتینگتون و با جبهه گیری انتقادی نسبت به آن ایشان این ساختار خشن و تند در قبال ادیان و سوء استفاده از آنها را مورد بحث قرار می دهد و معتقد است که هرگونه ترس بنیادین و اولیه مبنای چنین اموری را در انسانها تشکیل می دهد، که موجبات تنفر از بیگانگان و وحشت از کثرت حضور خارجیان را فراهم ساخته است. در ادامه نویسنده این سؤال را طرح می کند: چه رفتاری بایستی از خود نشان دهیم، چنانچه ریشه مشترک همه این ترسها همان شرم و حیای بشر- (پس از گناه آدم و حواء و خوردن از شجره ممنوعه) و احساسات و اخلاق اولیه باشد؟ بر این اساس هر گونه خوبی گرایی انسان و صحت و سلامت سیاسی در مسیر (انسانها) همانند نوعی ادعای مطلق گرایی به نظر می رسد. بهتر است پیش از هر چیز این ترس اولیه از تحلیل های سیاسی را از خود دور سازیم، تا همه آن بارهای انباشته شده ایدئولوژیکی و ناشی از شرم و حیا را از آنها بگیریم. تزکیه از دیدگاه و برداشت مسیحی و جهاد اکبر از دیدگاه و برداشت اسلامی در این مقاله ارائه و پتانسیل آنها معرفی می شود، تا بدینوسیله نوعی رجعت به خویشتن واقعی محقق گردیده و انسانها بتوانند مسیر جدیدی به سوی یکدیگر را بیابند، تنها از این جنبه و جایگاه است که می توانند این دو پدیده دوباره اهمیت سیاسی خود را بیابند.

نویسنده آقای خوشوانت سینگ Khushwant Singh به بررسی ابعاد «جهاد و جنگ مقدس» از نقطه نظر «دین سیکها» می پردازد. برای این دین هر نوع «جنگ مقدس» همراه با کاربرد اسلحه و یا اهداف به قدرت رسیدن سیاسی بعید و غیر معمول می باشد. از میان برداشتن و ریشه کن کردن «بدی ها» (رفتار بد) و نه نابودی «افراد بد» از دیدگاه وی، جهاد مقدس محسوب می شود. این مهم با برطرف نمودن و غلبه بر برخی نقایص خودی و فردی همچون گرایش بیشتر به تقوا و جانبداری از حق و عدالت و صلح ممکن و محقق می گردد. از آنجا که این نوع عملکرد به شجاعت وابسته است، لذا در اجرا و عمل نیازمند به «دارام جوده» یا جنگ مقدس می شویم. این رفتار و برخورد در واقع همانند چاقوی جراحی موجب برداشتن و حذف خودخواهی ها و کوتاه بینی ها می گردد و امور ضروری را حفظ می نماید. این مبارزه کمک می کند تا به وضعیت روحی و معنوی انسان پی ببریم، تضادهای درونی زندگی و علل اصلی خودخواهی ها را دریابیم و مبارزه طلبی های انسانی را حل و فصل کنیم. خصایص و مواردی چون ترور، فساد، عدم مراعات حقوق دیگران، استعمار و یا حتی نحوه ناسلم زندگی فردی به عنوان نمونه هایی از نقص و ضعف روحی و روانی به شمار می روند. برای اینکه بتوانیم دنیای پیرامون خود را بدون هیچگونه عوارضی تغییر دهیم، به اصلاحات

سیاسی، اقتصادی و آموزشی بر اساس ارزشهای اخلاقی متعهدانه نیازمند هستیم، که در این راستا ضروری به نظر می‌رسند.

حمیدرضا ترابی Hamid Reza Torabi ابتدا علل و عوامل برداشتها و تعابیر ناصحیح از «جهاد» را مطرح می‌نماید. ایشان به این نکته پی می‌برند، که مفهوم جهاد، بخصوص در خارج از مناطق اسلامی، دستخوش امور مختلف علمی و سلیقه‌های رسانه‌ای شده است، که دستیابی به یک تحلیل واقعی و درک محتوای اصلی از آن را مشکل نموده است. در ادامه آقای ترابی با بهره‌گیری از متون قرآنی به این نکته می‌پردازد، که اهمیت واژه جهاد در متون اسلامی تا چه درجه و میزانی است. مطابق توضیحات ایشان بر اساس آیات قرآنی، واژه جهاد دارای ابعاد کاملاً متفاوت تری از آن است، که گروههای تروریستی از آن اراثة می‌دهند. نویسندگان این واژه را به معنی و مفهوم «تلاش صادقانه» با تأکید بر بعد انسانی و هومانیتی آن توضیح می‌دهد و مفصل تشریح می‌نماید. ایشان در خاتمه به این نتیجه‌گیری دست می‌یابند، که در غرب با تأکید بیش از حد بر معنای «دفاع از دین و دفاع از وطن» این واژه تنها به یک قسمت از معنی و مفهوم کلمه جهاد می‌پردازند و در خصوص معانی دیگر آن کوتاهی شده است.

نیلوفر و یاسمن سلمانی Niloofer und Yasaman Salmani معتقدند که جهاد باید در واقع در حوزه تاریخی و زمینه‌های پیش از اسلام آن بررسی شود و فضای دوران جاهلیت در برداشت صحیح از آن لحاظ گردد. جهاد در آن زمان بیشتر جنبه «فقرزدایی» را در بر می‌گرفته است. این بدیهی و غیر قابل انکار است، که در چهارچوب شرایط اجتماعی صدر اسلام زمینه برای درگیری و جنگ بر سر غذا، مسکن، چراگاهها و رقابت‌های قوم و قبیله‌ای همواره در زندگی آن زمان وجود داشته است. لذا علت اصلی تعارضات در واقع همیشه به منظور حفظ اصول اصلی قبیله خودی در مقابل بیگانه بوده است. نویسندگان مقاله با نگرشی به سوره نهم قرآن بر این نکته تأکید می‌نمایند، که گروهها و فرقه‌های نوحاسته مثل طالبان و داعش، که به زعم خود از اسلام جانب‌داری می‌کنند، برداشت و تلقی ناصحیحی از آیات قرآنی در خصوص جهاد دارند، چون ایشان همواره بعد مهم جهاد که همان «فقرزدایی» است را نادیده می‌گیرند. همچنین اصول مهم اسلامی در این راستا، که همانا احترام به اصول و حقوق انسانی نظیر محبت و عشق به هموعان می‌باشد، توسط ایشان رعایت نمی‌گردد. بر این جنبه مهم نیز بایستی اشاره شود، که اسلام با مفهوم جهاد هرگز در پی اعمال زور و کشتار نیست، بلکه در همان صدر اسلام نیز واژگان جهاد و زکات جنبه‌های مهم فقرزدایی از نیازمندان جامعه را مد نظر داشته است.

مترجم: دکتر علی رجائی، دانشگاه اراک